

Sygn. akt III AUa 837/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Mazur (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Bożena Grubba
Protokolant:	sekr.sądowy Angelika Judka

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2015 r. w Gdańsku

sprawy R. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 25 lutego 2015 r., sygn. akt VI U 2776/14

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur SSA Małgorzata Gerszewska

Sygn. akt III AUa 837/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) ustalił dla ubezpieczonego R. O. wysokość emerytury i przyznał ją od dnia 1 stycznia 2013 r., tj. od daty określonej w wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 września 2013 r., sygn. akt VI U 5124/12. Równocześnie wypłata tego świadczenia została zawieszona, z uwagi na kontynuację zatrudnienia przez ubezpieczonego

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony R. O., który wniósł o jej zmianę poprzez zobowiązanie organu rentowego do wypłaty zawieszony emerytury od stycznia 2013 roku do listopada 2013 r., gdyż zdaniem

ubezpieczonego nie było podstaw do jej zawieszenia. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podniósł, iż wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt VI U 5124/12, emerytura została mu przyznana od dnia 1 stycznia 2013 r., jednakże organ rentowy rozpoczął wypłatę świadczenia emerytalnego dopiero od grudnia 2013 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 25 lutego 2015 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 10 września 2014 r. nr (...) w ten sposób, iż ustalił, że brak jest podstaw do zawieszenia należnej ubezpieczonemu R. O. emerytury na mocy art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2013 r. oraz zobowiązał organ rentowy do wydania w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się niniejszego wyroku decyzji w kwestii emerytury ubezpieczonego za okres od 1 stycznia 2013r. do 30 listopada 2013r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 6 września 2012 roku ubezpieczony R. O. (ur. (...)) złożył wniosek o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 25 września 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił skarżącemu prawa do wnioskowanego świadczenia. Na skutek odwołania ubezpieczonego Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 stycznia 2013 roku. Przed przyznaniem emerytury, w okresie od 10 września 2012 r. do 19 grudnia 2013 r., ubezpieczony był zatrudniony w firmie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w M.. Kolejną decyzją z 10 stycznia 2014 r. organ rentowy, wobec wykazania przez odwołującego, iż rozwiązał stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą, podjął wypłatę tego świadczenia od 1 grudnia 2013 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy powołał się na art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Sąd Okręgowy wskazał, iż stan faktyczny wynika z akt emerytalnych ubezpieczonego. W ocenie Sądu Okręgowego nie budzi on wątpliwości, jest bezsporny, w tym bezsporny pozostawał fakt, że organ rentowy zawiesił ubezpieczonemu wypłatę emerytury na podstawie art. 103 a ustawy emerytalnej.

Przechodząc do rozważań merytorycznych Sąd Okręgowy wskazał, iż kwestię nabycia prawa i wypłaty emerytur reguluje ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z treścią przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Sąd Okręgowy dodał, iż bezspornym było w przedmiotowej sprawie, iż odwołujący, który nabył prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2013 r. kontynuował zatrudnienie. Sąd Okręgowy stwierdził, iż zgodnie z poglądami literatury, w przypadku ustalenia prawa do świadczenia przez organ odwoławczy skutki prawne wynikające z art. 103a niweczyć należy za okres od daty przyznania uprawnień ubezpieczeniowych do dnia wydania decyzji wykonawczej przez organ rentowy, co oznacza rekompensowanie ubezpieczonemu konieczności oczekiwania na ustalenie prawa ze środków FUS (Kamil Antonów, Komentarz do art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). W ocenie Sądu Okręgowego, analogiczna sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy podkreślił, że w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, w przypadku ustalenia prawa do emerytury orzeczeniem organu odwoławczego, zawieszenie jej wypłaty na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może nastąpić przed dniem ustalenia nabycia prawa do emerytury w decyzji organu rentowego (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., sygn. akt I UK 229/06). W ocenie Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie, brak było podstaw do zawieszenia

wypłaty świadczenia emerytalnego w oparciu o art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Prawo ubezpieczonego do emerytury zostało ustalone w decyzji z dnia 3 grudnia 2013 r., wykonującej prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 5 września 2013 r. Nie było podstaw do zastosowania przepisu art. 103a ustawy emerytalnej już od dnia 1 stycznia 2013 r., w sytuacji, gdy decyzją z dnia 25 września 2012 r. organ rentowy odmówił prawa do żądanego świadczenia, a skorzystanie z możliwości odwołania od wskazanej decyzji odmownej było uprawnieniem wnioskodawcy, a nie jego obowiązkiem. Wnioskodawca nie miał przy tym żadnej pewności co do ostatecznego wyniku postępowania wszczętego na skutek tego odwołania. Trudno w tej sytuacji wymagać od ubezpieczonego, aby rozwiązał stosunek pracy z pracodawcą zatrudniającym go w momencie składania wniosku o ustalenie prawa do emerytury i - w przypadku wydania przez organ rentowy decyzji odmownej - oczekiwał na rozstrzygnięcie przez sąd kwestii swojego uprawnienia do tego świadczenia, tracąc źródło dochodu ze stanowiącej podstawę jego utrzymania pracy zarobkowej, a następnie - po ustaleniu prawa do emerytury wyrokiem sądu - występował z opartym o przepis art. 417 § 1 k.c. roszczeniem o naprawienie ewentualnej szkody wyrządzonej niezgodną z prawem ("bezprawną") decyzją organu rentowego. W ocenie Sądu Okręgowego przepis art. 103a ustawy emerytalnej należy zatem interpretować w ten sposób, że w razie ustalenia prawa do emerytury orzeczeniem organu odwoławczego, zawieszenie jej wypłaty w przypadku kontynuowania przez emeryta zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy (pracodawców) nie może nastąpić przed dniem ustalenia nabycia prawa do emerytury w decyzji organu rentowego (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., sygn. akt I UK 229/06). Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji orzeczenia na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. W punkcie 2 orzeczenia Sąd Okręgowy zobowiązał organ rentowy do wydania w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia decyzji w kwestii emerytury ubezpieczonego za okres od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy stwierdził, iż organ rentowy winien dokonać rozliczenia należnego wnioskodawcy od dnia 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2013 r. świadczenia emerytalnego w związku z osiąganym z tytułu zatrudnienia przychodem, celem ustalenia czy przychód ten uzasadniał zawieszenie wypłaty świadczenia lub jego zmniejszenie na zasadach określonych w art. 104-106 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając powyższy wyrok w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Powołując się na powyższą podstawę apelacji pozwany wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna. Miał bowiem rację skarżący, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Nie było sporne w sprawie, że wnioskodawca od dnia 1 stycznia 2013 r. ma prawo do emerytury. Wnioskodawca przed nabyciem prawa do emerytury jak i po jej nabyciu kontynuował zatrudnienie u tego samego pracodawcy. W dniu nabycia prawa do emerytury obowiązywał przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który wszedł w życie 1 stycznia 2011 r.

Sąd Apelacyjny przyjął, że rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. wydanego w sprawie K 2/12) nie znajduje w ogóle do ubezpieczonego zastosowania, zważywszy, że ma on prawo do emerytury ustalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 5 września 2013 r. od dnia 1 stycznia 2013 r., a więc po 31 grudnia 2010 r., tj. w aktualnym stanie prawnym, w którym obowiązuje przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dodany do ustawy emerytalnej z dniem 1 stycznia 2011 r. ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r.). Przepis ten jest w swej treści odpowiednikiem art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego do dnia 7 stycznia 2009 r., który także stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał ją bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z powyższego wynika, że tylko w reżimie prawnym obowiązującym od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była możliwość pobierania emerytury bez rozwiązania stosunku pracy z

ostatnim pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał zatrudnienie. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. dotyczy właśnie tej grupy ubezpieczonych, którzy nabyli i zrealizowali prawo do emerytury w wymienionym okresie i późniejsze rozciągnięcie przez ustawodawcę na tych ubezpieczonych obowiązku rozwiązania stosunku pracy naruszyło konstytucyjny standard, w postaci zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się także w kwestii zgodności z Konstytucją przepisu art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. i również zawierającego wymóg rozwiązania stosunku pracy, a więc powodującego zawieszanie wypłaty emerytury w sytuacji nierozwiązania stosunku pracy. W wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, (OTK-A 2006/2/15) Trybunał Konstytucyjny uznał, że przepis ten jest zgodny z Konstytucją, nie narusza zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych czy obowiązku wprowadzania zmian do systemu prawnego z zachowaniem odpowiedniego *vacatio legis*. Trybunał uznał tym samym, że ustawodawca ma prawo uzależnić podjęcie wypłaty emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, a rozwiązanie to nie narusza zasady równości. W uzasadnieniu wskazał, że do ustawodawcy należy precyzyjne określenie kryteriów nabycia i korzystania z prawa do emerytury. Ma on przy tym szeroki zakres swobody pod warunkiem poszanowania istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. Konstytucja nie zawiera nakazu zagwarantowania świadczeń emerytalnych osobom kontynuującym działalność zawodową. Emerytura jest w założeniu świadczeniem, które zastępuje, a nie uzupełnia wynagrodzenie ze stosunku pracy i do jej istoty należy zapewnienie środków utrzymania w razie zaprzestania pracy, w związku z osiągnięciem określonego wieku. W tym kontekście rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą stanowi cechę istotną, uzasadniającą efektywne korzystanie z prawa do świadczeń emerytalnych. Osoby, które postanowiły nie rozwiązywać stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, nie mają wspólnej cechy istotnej z punktu widzenia realizacji prawa do emerytury. Nadto w wyroku z dnia 11 marca 2004 r., II UK 276/03, (LEX nr 985593) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że cel nowelizacji art. 103 ust. 2a jest oczywisty, zmierza do wymuszenia na pracodawcy świadomej decyzji co do ponownego zatrudnienia osoby z ustalonym prawem do emerytury. Ustawodawca ma prawo wprowadzać czy też modyfikować zasady zawieszalności świadczeń emerytalno-rentowych, mając na uwadze aspekty społeczno-ekonomiczne, w tym aktualne tendencje na rynku pracy, co w żadnym stopniu nie narusza zasady demokratycznego państwa prawa, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto Sąd Najwyższy wywiódł, iż regulacja ta nie narusza zasady ochrony praw nabytych potwierdzonej art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem nie pozbawia ona osób zainteresowanych prawa do emerytury, lecz oddziela nabycie prawa do emerytury w wyniku ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (dożycie odpowiedniego wieku) od zawieszenia świadczenia w razie kontynuacji zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy. W przypadku istnienia przyczyny zawieszenia świadczenia (kontynuowanie zatrudnienia) konsekwencją zawieszenia prawa do świadczenia jest wstrzymanie jego wypłaty, jednak ustanie tej przyczyny powoduje wznowienie wypłaty świadczenia od miesiąca ustania. Zmodyfikowana zasada zawieszalności świadczeń nie łamie zasady *lex retro non agit*, gdyż nie odbiera ubezpieczonemu nabytych praw do świadczeń emerytalnych, lecz zmienia, od daty określonej w art. 3 ustawy z dnia 20 stycznia 2000 r., dotychczasowe zasady ich zawieszania, wyrażające się warunkowym wstrzymaniem ich wypłaty. Regulacja zawarta w art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, która wówczas objęła osoby pobierające emeryturę, nie naruszyła zasady ochrony praw nabytych. Nie pozbawiła ona bowiem ubezpieczonych prawa do emerytury. Z kontynuowaniem zatrudnienia bez rozwiązania stosunku pracy łączyła konsekwencje w postaci zawieszenia prawa do świadczenia i w efekcie wstrzymania jego wypłaty (art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy zaś ustanie przyczyny zawieszenia prawa do emerytury (rozwiązanie stosunku pracy) powodowało wznowienie wypłaty świadczenia (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 363/02, LEX nr 985610).

Rozważania zawarte w powyższych judykatach odnoszą się do istoty regulacji, mającej zastosowanie w rozpatrywanym przypadku. Zawieszenie prawa do emerytury w związku z pozostawaniem w dotychczasowym zatrudnieniu jest funkcjonalnie uzasadnione i ma podstawę w art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, który wiąże z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego. Innymi słowy, skoro skarżący nabył prawo do emerytury po 31 grudnia 2010 r. (w dniu 1 stycznia 2013 r.), czyli w reżimie prawnym ukształtowanym przez treść

art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który uniemożliwia pobieranie świadczenia emerytalnego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, to w żadnym razie nie dotyczy go wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., odnoszący się do innej kategorii ubezpieczonych, a mianowicie tych, którzy działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, decyzję co do przejścia na emeryturę podjęli w czasie, gdy nie było wymogu przerwania zatrudnienia (od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r.). Tylko osoby, które w tym okresie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywały zatrudnienie bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, mają prawo do dalszej wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że warunek rozwiązania stosunku pracy, przewidziany w art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajduje zastosowanie do osób, które - jak apelujący - nabyły prawo do emerytury w dniu jego wejścia w życie i później, tj. po 1 stycznia 2011 r., jak też do osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie obowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach. W stosunku do tej grupy ubezpieczonych ustawodawca nie wprowadził "nowej" treści ryzyka emerytalnego, gdyż wymóg rozwiązania stosunku pracy jest dla nich dotychczasowym ryzykiem, obowiązującym w momencie podejmowania decyzji o wystąpieniu o emeryturę.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela pogląd prawny zaprezentowany przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 marca 2011 r. II UK 299/10 (LEX nr 817535), odmienny od wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 229/06 (OSNP 2008 nr 5-6, poz. 80) na który powołał się Sąd Okręgowy. Ponieważ przepis art. 103a ustawy jest w swej treści odpowiednikiem art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego do dnia 7 stycznia 2009 r., który także stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał ją bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego wyrok SN z dnia 30 marca 2011 r. zachował aktualność.

Sąd Najwyższy wyroku z dnia 30 marca 2011 r. stwierdził, że "zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego i jednolitym stanowiskiem doktryny prawa ubezpieczeń społecznych, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych powinny być wykładane ściśle (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 120 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 121; wyrok z 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218 i z dnia 25 czerwca 2008 r., II UK 315/07, LEX nr 496396), co oznacza w zasadzie prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej. Wykładnia językowa (gramatyczna) art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, (na co zwrócił uwagę także Sąd Najwyższy w omawianym wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 229/06) wskazuje zaś jednoznacznie, iż przepis ten zawsze rodzi skutek zawieszający prawo do emerytury (polegający na wstrzymaniu wypłaty świadczenia) w sytuacji kontynuowania przez ubezpieczonego zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury ustalonym w decyzji organu rentowego, bez względu na to czy decyzja ta została wydana niezwłocznie po zgłoszeniu wniosku o prawo do emerytury, czy też w wykonaniu orzeczenia organu odwoławczego (sądu). Taki sposób rozumienia omawianego przepisu znajduje zresztą potwierdzenie także w jego wykładni historycznej, szeroko zaprezentowanej w uzasadnieniu powołanej wcześniej uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 10 listopada 2004 r., II UZP 9/04.

Podkreślenia wymaga fakt, iż odejście od dyrektyw wykładni językowej przepisów prawa ubezpieczeń społecznych jest oczywiście teoretycznie możliwe, jednakże zakwestionowanie rezultatów tej wykładni w drodze dyrektyw wykładni celowościowej, systemowej lub historycznej wymaga szczególnie starannego i przekonującego uzasadnienia. W ocenie Sądu Najwyższego rozpoznającego niniejszą sprawę trudno jednakże zgodzić się z uzasadnieniem zaprezentowanej w wyroku z dnia 22 lutego 2007 r. wykładni funkcjonalnej art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach. Przede wszystkim bowiem uzasadnienie omawianej wykładni zostało oparte między innymi na tezie, iż do chwili ustalenia w decyzji organu rentowego prawa do emerytury ubezpieczony był pozbawiony możliwości wyboru pomiędzy statusem emeryta a statusem pracowniczym, bo statusu emeryta nie posiadał, skoro stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy za emeryta uważa się nie osobę, która nabyła prawo do świadczenia po spełnieniu przewidzianych przez przepisy warunków, lecz

osobę mającą ustalone prawo do emerytury. Tymczasem nie można zapominać o tym, że decyzje organu rentowego przyznające (ustalające) prawo do emerytury mają charakter deklaratoryjny a nie konstytutywny i potwierdzają jedynie spełnienie ustawowych przesłanek nabycia prawa do świadczenia emerytalnego. Prawo do emerytury jest bowiem nabywane z mocy prawa. Bez względu na to, kiedy decyzje takie zostają wydane, i tak potwierdzają one prawo do świadczenia nabyte w określonej dacie tożsamej z datą spełnienia ustawowych warunków. Choć ex post osoba, która spełniła ustawowe warunki nabycia prawa do emerytury, staje się więc emerytem od dnia spełnienia warunków (art. 100 ustawy), a nie od dnia wydania decyzji. Nie jest też tak, że wszystkie decyzje organu rentowego przyznające prawo do emerytury są wydawane niezwłocznie (bezpośrednio) po zgłoszeniu wniosku o to świadczenie, ponieważ zgodnie z treścią art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji. Wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji potwierdzającej prawo do emerytury może być natomiast poprzedzone, jak wynika z zasad doświadczenia życiowego, nawet wielomiesięcznym postępowaniem wyjaśniającym prowadzonym przez organ rentowy. Z kolei nie każde postępowanie sądowe kończące się orzeczeniem przyznającym ubezpieczonemu prawo do emerytury trwa długo.

Argumentem świadczącym przeciwko wykładni art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej zaprezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r. jest również to, że proponowany tam sposób rozumienia tego przepisu różnicowałby sytuację prawną ubezpieczonych ubiegających się o prawo do emerytury i spełniających (obiektywnie) warunki nabycia tego prawa jedynie z uwagi na długość okresu oczekiwania na potwierdzenie owych uprawnień. Dokonana w taki sposób wykładnia musiałaby prowadzić do uznania, że mamy w gruncie rzeczy do czynienia w dwoma różnymi przepisami, z których jeden znajduje zastosowanie w stosunku do ubezpieczonych bezspornie spełniających warunki nabycia prawa do emerytury, drugi zaś jest stosowany w odniesieniu do tych, których uprawnienia emerytalne zostaną potwierdzone dopiero w postępowaniu odwoławczym (sądowym). Żadne ze sformułowań użytych w art. 103 ust. 2a takiego zróżnicowania jednak nie uzasadnia. Dodać wypada, że jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, w których Trybunał dokonywał kontroli konstytucyjności przepisów pod kątem zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji (przypomnieć wypada, że omawiany art. 103 ust. 2a został uznany za zgodny z tym przepisem Konstytucji), w obrębie określonej klasy (kategorii) znajduje zastosowanie nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa. Wszystkie podmioty prawa, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Podmioty różniące się mogą być natomiast traktowane odmiennie. Ocena każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi być zatem poprzedzona dokładnym zbadaniem sytuacji prawnej podmiotów i przeprowadzeniem analizy, tak gdy chodzi o ich cechy wspólne, jak też cechy różniące (por. uzasadnienie wyroku z 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35). Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego nie pozostawia zatem wątpliwości, że wszyscy adresaci norm prawnych charakteryzujący się daną cechą istotną w równym stopniu mają być traktowani równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Sprawiedliwość wymaga, aby zróżnicowanie prawne podmiotów (ich kategorii) pozostawało w odpowiedniej relacji do różnic w ich sytuacji faktycznej jako adresatów danych norm prawnych. Wyrażona w ten sposób sprawiedliwość rozdzielcza oznacza, że równych traktować należy równo, podobnych należy traktować podobnie i nie wolno tworzyć takiego prawa, które różnicowałoby sytuację prawną podmiotów, których sytuacja faktyczna jest taka sama. Tak rozumiana równość oznacza też akceptację różnego traktowania przez prawo różnych podmiotów, z tym jednak, że różne traktowanie powinno być uzasadnione (OTK w 1996 r., cz. II, poz. 33, s. 72-73; por. też wyroki TK z 16 grudnia 1997 r., sygn. K 8/97, OTK ZU nr 6/1997, poz. 502 i 13 kwietnia 1999 r., sygn. K 36/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 40, s. 243-244). Okoliczność, że część ubezpieczonych ubiegających się o prawo do emerytury uzyskuje to prawo niezwłocznie, a część dopiero w następstwie orzeczenia organu odwoławczego, zdaniem Sądu Najwyższego nie daje podstaw do tego, aby stosować wobec nich różne zasady realizacji prawa do świadczenia (jego wypłaty)".

Dodatkowo Sąd Apelacyjny wskazuje, że czym innym jest nabycie prawa, a czym innym jego realizacja. W wyroku z 22 listopada 2006 r. (III UK 95/06) Sąd Najwyższy wskazał na konieczność odróżnienia nabycia prawa do świadczeń od

uzyskania świadczeń wynikających z tego prawa. Podkreślił samodzielny charakter tych instytucji, jako regulowanych odrębnymi przepisami, mającymi różne znaczenie w obrocie prawnym. I tak o nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ustawy, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, natomiast o wypłacie - art. 129 ust. 1 ustawy, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa, nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wynika stąd, że istnienia prawa do świadczeń, wiążące się ze spełnieniem warunków jego nabycia, nie można utożsamiać z przyznaniem świadczenia.

W sytuacji ubezpieczonego przyznanie świadczenia w postaci realizacji wypłaty emerytury, mimo nabycia do niej prawa, ograniczał wciąż obowiązujący art. 103a ustawy emerytalnej, czyli pozostawanie przez ubezpieczonego w stosunku pracy. Ponieważ pozostawał wówczas w zatrudnieniu, wypłata świadczenia uległa zawieszeniu z mocy art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS od dnia 7 lutego 2013 r. Wznowienie wypłaty nastąpiło od dnia 1 grudnia 2013 r. (art. 135 ust. 1 ustawy), bowiem z dniem 19 grudnia 2013 r. stosunek pracy wnioskodawcy został rozwiązany. W tej mierze nie ma jakichkolwiek podstaw prawnych do traktowania ubezpieczonego na innych zasadach, niż pozostałych ubezpieczonych, którzy nabyli prawo do emerytury po 1 stycznia 2011 r.

Kierując się przedstawionymi powyższymi motywami oraz opierając się na treści art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA Bożena Grubba SSA Barbara Mazur SSA Małgorzata Gerszewska